

Nr 17.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om upphävande av §§ 5 och 6 lagen den 29 maj 1896 (nr 34) angående blindundervisningen samt lagen den 7 juli 1921 (nr 408) om skyldighet för landstingsområde och stad, som ej i landsting deltagar, att bidra till kostnaden för vård av blinda med komplicerat lyte; given Stockholms slott den 17 december 1937.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogat förslag till lag om upphävande av §§ 5 och 6 lagen den 29 maj 1896 (nr 34) angående blindundervisningen samt lagen den 7 juli 1921 (nr 408) om skyldighet för landstingsområde och stad, som ej i landsting deltagar, att bidra till kostnaden för vård av blinda med komplicerat lyte.

GUSTAF.

Arthur Engberg.

Förslag

till

L a g

om upphävande av §§ 5 och 6 lagen den 29 maj 1896 (nr 34) angående blindundervisningen¹ samt lagen den 7 juli 1921 (nr 408) om skyldighet för landstingsområde och stad, som ej i landsting deltager, att bidra till kostnaden för vård av blinda med komplicerat lyte.

Härigenom förordnas, att §§ 5 och 6 lagen den 29 maj 1896 angående blindundervisningen samt lagen den 7 juli 1921 om skyldighet för landstingsområde och stad, som ej i landsting deltager, att bidra till kostnaden för vård av blinda med komplicerat lyte skola upphöra att gälla med utgången av juni 1938.

¹ Senaste lydelse av §§ 5 och 6, se 1932: 256.

*Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den
17 december 1937.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN,
WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, ENGBERG, SKÖLD, NILSSON, QUENSEL,
FÖRSLUND.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför
chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Engberg följande:

Enligt lagen den 29 maj 1896 (nr 34) angående blindundervisningen
med däri genom lagen den 17 juni 1932 (nr 256) vidtagna ändringar
skola erforderliga anstalter för blinda barns uppfostran och undervis-
ning upprättas av staten. Dessa anstalter utgöras av dels förskolor,
till vilka den grundläggande blindundervisningen är förlagd, och dels
institut och hantverksskolor för undervisningens fortsättande och av-
slutande. För blinda med komplicerat lyte har upprättats en särskild
vårdanstalt i Lund, varest mottagas sådana blinda, som på grund av
lyte icke kunna mottagas i andra för abnorma avsedda anstalter. An-
stalternas uppgift är att så långt detta med hänsyn till skyddslingarnas
lyten är möjligt uppfostra dem till arbetsdugliga individer.

Jämlikt § 5 lagen angående blindundervisningen skall för vart och
ett blint barn, som på grund av bestämmelserna i lagen är intaget i på
statens bekostnad upprättad läroanstalt för blinda, av vederbörande
landstingsområde eller av stad, som ej deltagar i landsting, erläggas en
årlig avgift av 400 kronor. Enligt § 1 lagen den 7 juli 1921 (nr 408)
om skyldighet för landstingsområde och stad, som ej i landsting delta-
ger, att bidra till kostnaden för vård av blinda med komplicerat lyte
skall vederbörande landstingsområde eller stad erlägga en årlig avgift å
likaledes 400 kronor för varje blind, som är dövstum eller sinnesslö eller
lider av annat med blindheten förenat lyte och är såsom skyddsling
intagen i vårdanstalten i Lund.

Till bestridande av statens kostnader för ifrågavarande blindunder-
visningsanstalter hava för innevarande budgetår anvisats tillhoppa 429,400
kronor, fränsett dyrtidstillägg och provisorisk avlöningsförstärkning.
Bidragen från landstingsområdena samt från städer, som ej deltaga i
landsting, hava för samma budgetår beräknats till 153,000 kronor.

Jämlikt § 6 lagen angående blindundervisningen äger landsting eller

stadsfullmäktige i stad, som ej deltagar i landsting, bestämma en viss årlig avgift, med vilken föräldrar eller målsmän, i den mån de därtill äga tillgång, skola bidra till täckande av kostnaderna för barns vistelse vid förskola, institut eller hantverksskola. Motsvarande bestämelse har meddelats i § 2 ovanberörda lag den 7 juli 1921.

Frågan om bestridandet av kostnaderna för blindundervisningen och vården av blinda med komplicerat lyte har tidigare behandlats såväl av skatteutjämningsberedningen som av statens sjukvårdskommitté.

Skatteutjämningsberedningen uttalade i sitt principbetänkande år 1932, att landstingens och de utanför landstingen stående städernas bidragskyldighet till blindundervisningen och blindvården borde upphöra. Såsom skäl anförde beredningen, att blindundervisningen och blindvården hörde till de å det allmänna vilande uppgifter, vilka vore av den art, att det syntes böra ankomma å staten att bestrida kostnaderna för desamma.

Sjukvårdskommittén framhöll i sitt år 1934 avgivna betänkande angående den slutna kroppssjukvården i riket, att ifrågavarande verksamhetsgrenar väl vanligen plögade hänföras till undervisningsväsendet och icke till sjukvården, men då de i allt fall stode den slutna sjukvården nära och beträffande vården av blinda direkt grepe in i densamma, hade kommittén ansett sig icke böra helt förbigå skatteutjämningsberedningens i dessa delar framlagda förslag. Sjukvårdskommittén biträdde i princip detta förslag och motiverade sitt ståndpunktstagande därmed, att staten borde handhava och bekosta den vård, som krävde anstalter, avsedda för större områden än länen, samt att bidrag från landstingen icke borde ifrågakomma i sådana fall, där icke landstingens organisatoriska medverkan vore erforderlig.

I en inom kommunalskatteberedningen utarbetad promemoria anförde beredningen följande:

Blindundervisningen och blindvården syntes, på sätt sjukvårdskommittén erinrat, böra behandlas såsom grenar av undervisningsväsendet. Kostnaderna för undervisningsväsendet hade staten i allt större omfattning övertagit i anslutning till den väl numera obestridda uppfattningen, att undervisningens främjande utgjorde ett statens allmänna intresse. Redan detta förhållande kunde anses utgöra ett skäl för att staten skulle i dess helhet bära kostnaderna för nu berörda undervisningsgrenar. Härtill komme, att blindundervisningen redan nu vore i organisatoriskt hänseende helt frigjord från varje kommunalt inflytande, vadan även å denna grund syntes föga motiverat, att kostnaderna därför skulle till viss del belasta den kommunala budgeten. I anslutning till tidigare framlagda förslag hade kommunalskatteberedningen därför ansett böra övervägas lämpligheten av att statsverket övertog de kostnader för ifrågavarande undervisningsändamål, vilka nu åvilade landstingen, respektive städer, vilka ej tillhörde landstingen.

På begäran av beredningen avgåvos yttranden häröver av *inspektören för blindundervisningen* ävensom av *statskontoret* den 12 oktober 1936,

av skolöverstyrelsen den 20 oktober 1936 och av svenska landstingsförbundets styrelse den 20 oktober 1936.

I samtliga yttranden tillstyrktes, att landstingens och de i landsting ej deltagande städernas ifrågasättande bidragsskyldighet skulle upphöra.

Statskontoret erinrade, att ämbetsverket tidigare vid åtskilliga tillfällen givit uttryck åt den uppfattningen, att man i samband med åtgärder för åstadkommandet av en rationell skatteutjämning samt lösandet av vissa större organisatoriska spörsmål inom sjukvården och undervisningsväsendet borde sträva efter att visst verksamhetsområde anförtroddes åt ett och samma samhällsliga organ, enär eljest lätt en sammanblandning av uppgifter ägde rum, och att såsom en följd därav även kostnaderna för verksamheten komme att i möjligaste mån koncentreras på ett håll. Beredningens nu framlagda förslag, som avsåge, att staten icke blott skulle ansvara för utan även helt bekosta blindundervisningen och vården av blinda med komplicerat lyte, syntes stå väl samman med de allmänna principer, vilka sålunda tidigare hävdats från statskontorets sida. Merkostnaderna vid förslaget genomförande skulle för statsverkets vidkommande bliva ganska obetydliga.

Svenska landstingsförbundet anförde, bland annat, att landstingens uppgifter på hälso- och sjukvårdens område vore stadda i stark utveckling, och att årligen ökade ekonomiska krav ställdes på landstingen för dessa ändamåls tillgodoseende. Det vore därför synnerligen önskvärt, att sådana uppgifter, som ej vore begränsade till landstingsområdet och för vilkas tillgodoseende landstingens medverkan ur organisatorisk synpunkt ej vore nödvändig, avlyftades från dem. I fråga om blindundervisningen och blindvården, som ju vore koncentrerade till ett fåtal anstalter, hade landstingens medverkan varit inskränkt till lämnandet av visst ekonomiskt bidrag utan några möjligheter för dem att inverka på undervisningens eller vårdens organisation. Det syntes under sådana förhållanden riktigast, att landstingen befriades från hithörande kostnader och att dessa i stället övertoges av staten.

Beträffande de avgifter, som landstingen ägde uttaga av föräldrar till blinda barn, intagna i ovannämnda skolor eller anstalt, vore dessa jämförelsevis obetydliga och hade på en del håll helt slopats.

Inspektören för blindundervisningen och skolöverstyrelsen anförde i sina yttranden, att målsmännen borde befrias från skyldigheten att bidra till kostnaderna för blindundervisningen och att deras utgifter jämväl borde överflyttas på staten.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 13 december 1936 har kommunalskatteberedningen, under åberopande av vad beredningen anfört i sin ovannämnda promemoria samt under hänvisning till de däröver sålunda avgivna yttrandena, hemställt, att den landstingen och de städer, vilka icke deltaga i landsting, nu åvilande skyldigheten att lämna bidrag till blindundervisningen måtte upphöra för tiden efter den 1 januari 1938.

Vad anginge frågan om målsmans skyldighet att i vissa fall bidra till underhållskostnaden för i statlig blindundervisningsanstalt intaget barn, anförde beredningen följande:

Av en överflyttning å staten av de på landstingen och vederbörande städer belöpande kostnaderna följde, att landstingen och städerna ej längre borde äga rätt att uttaga bidrag från föräldrar och målsmän. Frågan uppstode då, huruvida staten i stället borde äga att uttaga dylika bidrag. Landstingen hade meddelat i hög grad skiftande beslut angående sådana bidrag. Enligt uppgift från svenska landstingsförbundet hade emellertid flertalet landsting helt och hållet avstått från uttagande av bidragen och där sådana alltjämt förekomme torde det röra sig om relativt obetydliga belopp. Inom Blekinge samt inom Göteborgs och Bohus läns landstingsområden uppginge exempelvis de influtna avgifterna år 1934 till i det förra området 665 kronor och i det senare 1,222 kronor. Av det sagda framginge, att frågan icke hade större betydelse. Beredningen hade närmast stannat vid den meningen, att det borde ankomma å Kungl. Maj:t att bestämma, huruvida och efter vilka grunder bidrag skulle uttagas.

Skolöverstyrelsen har i utlåtande den 29 januari 1937 förklarat sig icke hava något att erinra mot beredningens uttalande, att det eventuellt borde ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma, huruvida och efter vilka grunder bidrag från föräldrar och målsmän skulle uttagas.

Departementschefen.

Vid anmälan år 1937 av frågan om statens övertagande av dövstumundervisningsväsendet (propositionen nr 109) erinrade jag, att det tidigare ifrågasatts, att landstingen skulle efter statens övertagande av dövstumundervisningen gälda vissa avgifter för varje i dövskola undervisat barn. Dövstumundervisningsväsendet skulle alltså i förevarande hänseende likställas med blindundervisningsväsendet. Vederbörande utredningsman och de i ärendet hörda myndigheterna vore emellertid, ytttrade jag, numera ense om att sådana avgifter ej borde utgå. Denna ståndpunkt betingades i huvudsak av att det befunnits önskvärt att även på denna väg främja önskemålet om skattutjämning kommunerna emellan. För egen del funne jag det oegentligt, att, sedan staten åtagit sig kostnaderna för dövstumundervisningens uppehållande, några avgifter av här avsedd art skulle utkrävas av landstingen, varför jag anslöt mig till utredningsmannens mening på denna punkt. Samtidigt framhöll jag, att jag i likhet med utredningsmannen och myndigheterna hölle före, att målsman icke borde åläggas erlægga avgift för barn, som intagits i statlig dövstumskola. I detta sammanhang erinrade jag om kommunalskatteberedningens förutberörda framställning om avskrivande av de från landstingen och vederbörande städer utgående avgifterna för blindskoleleverna och uttalade, att förslag i ämnet borde föreläggas 1938 års riksdag. Riksdagen lämnade utan erinran vad jag sålunda anförde.

I konsekvens härmed tillstyrker jag *dels* i likhet med de i ärendet hörda myndigheterna kommunalskatteberedningens förslag om upphävande av landstingsområdenas och vederbörande städers skyldighet att gälda avgifter för elever vid läroanstalterna för blinda och omförmälda

vårdanstalt i Lund, *dels ock* att staten *icke* av föräldrar och målsmän utkräver någon avgift för nämnda elever. Staten bör alltså i fortsättningen helt bära det ekonomiska ansvaret för blindundervisningen och vården av blinda med komplicerat lyte. Härigenom ökas statsverkets årliga utgifter med i runt tal 150,000 kronor.

Det nu framlagda förslaget, som lärer bära genomföras från och med den 1 juli 1938, förutsätter *dels* att §§ 5 och 6 lagen angående blindundervisningen upphöra att gälla, *dels ock* att ovanberörda lag den 7 juli 1921 upphäves. Härjämte erfordras vissa stadgeändringar, vilka dock icke kräva riksdagens medverkan. I annat sammanhang framlägger jag förslag beträffande de förändringar i de till ifrågavarande anstalter utgående riksstatsanslagen, som bära från och med budgetåret 1938/1939 vidtagas med anledning av de ifrågasatta åtgärderna.

Föredragande departementschefen uppläser härefter förslag till lag om upphävande av §§ 5 och 6 lagen den 29 maj 1896 (nr 34) angående blindundervisningen samt lagen den 7 juli 1921 (nr 408) om skyldighet för landstingsområde och stad, som ej i landsting deltager, att bidra till kostnaden för vård av blinda med komplicerat lyte samt hemställer, att lagförslaget måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

E. Hedenlund.
